

רב, וגם אין הדרך להזיילה יותר בקניה מרובה של דינר לקניה מועטת יותר. הואיל וכן, אין כאן סברת 'גדול הייתי מבקש והבאת לי קטן ורע', כי אין סברה זו אמורה אלא בענין שיכול היה להביא אותו דבר שביקש באיכות טובה יותר משהביא, או בענין שאילו היה קונה בכל הסכום שניתן לו, היה המשלח מרויה יותר, שהיו מוזילים לו המחיר יותר, שנמצא בשינוי ששינה הפסידו באופן יחסי, אבל כאן הלא הביא לו את הכמות שביקש באיכות ובמחיר הטובים. ולומר שהיה יכול להביא לו כמות גדולה מזו במלוא הסכום שנתן לו, ולא היה לו להביא ממין אחר — אין זו טענה לבטל השליחות, כיון שהביא לו בדיוק מה שביקש ולא הפסידו כלום רק הרויחו.

(ע"ב) 'לאחד — ואפילו לשנים ואפילו למאה' — כי כן דרך המדברים לומר 'מכור לאחד', כמו שפרש"י, כאומר איני מקפיד למי תמכור אלא כל איש שחפץ לקנות שוה בעיני, וזהו שאמר 'לאחד'. (עפ"י חות יאיר רלב. ע"ש בנידון שינוי השליח ממה שאמר לו משלחו, מתי יש לחוש שבדוקא אמר ומתי אין חוששים).

'שום הדיינין שפחתו שתות או הוסיפו שתות מכרן בטל' — גם כשהוסיפו ונמצאו יתומים מרויחים מכרם בטל. אפשר שהטעם הוא לפי שבדין אונאה אין לחלק בין צד אחד לצד השני, וכיון שלגבי אונאת יתומים מכרם בטל, הוא הדין לגבי לוקח. ורבנו יונה נתן טעם נוסף; כשם שב"ד שלוחים של יתומים, כך הם שלוחים של הלוקחות, שסומכים עליהם שלא יעשו עול ולא ירחמו בדין. (מובא ברא"ש. ונפקא מינה בין הטעמים בשליח שטעה לטובת משלחו — לפי סברא ראשונה נראה שחזרו, כי אין לחלק בין אונאת צד אחד לאונאת חברו. ולפי סברא אחרונה דוקא בבית דין אין לחלק. עפ"י הרא"ש).

'אגרת בקורת' — יש מי שהראה ששם 'אגרת' בכל מקום מורה על פרסום והתאספות הרבים, מלשון 'אוגר בקיץ' — איסוף וקיבוץ. [ולכך מגילת אסתר קרויה 'אגרת', כי נקראת ברוב עם]. אף כאן הכרות בית דין נעשית בבתי כנסיות ובתי מדרשות (כדלעיל סג:), מקום אסיפת עם. (עפ"י נפש חיה לר"ד מרגליות סי' תרצב)

דף ק

'זהלכתא שליח כאלמנה. ומאי שנא מהא דתנן האומר לשלוחו צא ותרומם...' — לעיל הביאו ממשנה זו עצמה להוכיח שבטעות השליח מכרו בטל ואינה כטעות הבעלים, והיינו משום 'לתקוני שדרתיך ולא לעוותי'. אך זהו דוקא בטעות שאינו עשוי לטעות בה, כגון שפיחת או הוסיף יותר מעשרה, [והכי נמי במכירה, כשטעה ביותר משתות]. אבל כאן אנו דנים בפחות משתות, שאדם עשוי לטעות, והרי רואים משם שעד עשרה תרומתו תרומה. (עפ"י מהר"ם בבאור דהתוס'. וע"ע בבאור קושית הגמרא בספר אילת השחר).

'פרטא בנו של רבי אלעזר בן פרטא בן בנו של ר' פרטא הגדול' — מצינו כמה מחכמי המשנה והתלמוד שנקראו כשם זקנם, אבי אביהם או אבי אמם [כמנהג כמה קהילות כיום] — ע' שבת קג. רבי יעקב ברה דבת יעקב; שם קיה: רבי חלפתא ברבי יוסי (בר' חלפתא); שם קא: 'רבי אבא בר חייה בר אבא', ומוזכר גם בברכות מג: ועוד; פסחים ע: יהודה בן דורתאי פירש הוא ודורתאי בנו; מו"ק ה. 'וכן אמר רבי עזיאל בר בריה דרבי עזיאל רבה' (כלומר רבי עזיאל הגדול, הזקן. וכמו כאן 'רבי פרטא הגדול' — להבחין בינו ובין נכדו; מו"ק כ. 'אמרי ל' רבי אלעזר (בן פדת) לרבי פדת בריה...'; נדרים כג. בטנית בנו של אבא שאלו בן בטנית.

וכן במשפחת הנשיאים — רבן גמליאל הזקן ורבי שמעון בנו ורבן גמליאל (דיבנה) וכו'. וכן רבי יהודה נשיאה נכדו של רבי יהודה הנשיא מחבר המשנה.
ובסוכה (כ: מצינו שלרבי יהושע (בן חנניה) היה לו בן אח ושמו חנניה — כשם זקנו.

(ע"ב) 'אמר ליה: מהו לאמטויי בהדן? אמר ליה: זיל, לא עדיף מדידך' — ודוקא בכגון זה שעלול היין להחמיץ אם יניחנו במקומו לזמן ממושך, אבל בלאו הכי אין להתיר לו, שאף על פי שהוא מוכן ליטול סיכון ביין שלו, אינו רשאי בשל אחרים. (עפ"י ר"ן)
[ובממון יתומים חובת הוזהירות מרובה יותר מבשאר ממון אחרים, שבממון אחרים שנינו (אבות ב,יב) 'הי ממון חברך חביב עליך כשלך', ואילו בממון יתומים כתב הרמב"ם ז"ל (דעות ו,י): 'חייב אדם להזהר ביתומים ואלמנות מפני שנפשו שפלה למאד ורוחם נמוכה אעפ"י שהן בעלי ממון... והיאך נוהגין עמהן, לא ידבר אליהם אלא רכות ולא ינהוג בהן אלא מנהג כבוד, ולא יכאיב גופם בעבודה ולבם בדברים קשים, ויחוס על ממונם יותר מממון עצמו. כל המקניטן או מכעיסן או הכאיב להן או רדה בהן או אבד ממונן הרי זה עובר ב'לא תעשה', וכל שכן המכה אותם או המקללן. ולא זו אע"פ שאין לוקין עליו הרי עונשו מפורש בתורה וחרה אפי והרגתי אתכם בחרב...'. וכבר הראו מקורו בברכות יח: בהנהגת אבוא דשמואל].

— 'וכן ראוי לעשות לכל מי שיש בידו ממון יתומים, שיעשה במאמר בית דין ולא שיאמר מדעת עצמו אעשה כמו בשלי, כי לא יצא בזה ידי חובתו להפטר מן האונס'. (לשון הרא"ש)

'הממאנת השניה והאילונית... ולא פירות' — רש"י מפרש: דין פירות והיינו פרקונה שתקנו חכמים תחת פירות. [ופירשו התוס' (קא. ד"ה אילימא), כגון שנשבית ולוותרתה ופדתה את עצמה ואחר כך מיאנה [שבאופן זה אין לה מזונות, כדלהלן ק]. אבל אם מיאנה קודם שנשביתה או בעודה בשביה, פשוט שאינו חייב לפדותה, שאפילו באלמנה אין חיוב בכגון זה, כשנשבית בחיי בעלה ומת, אין יורשים חייבים לפדותה].

והרי"ף פירש על פי הירושלמי 'ולא פירות' — שאינה יכולה להוציא ממנו פירות שאכל. והתוס' (שם) פירשו, אפילו הפירות עדין נמצאים בעינם פטור, [שאם כבר אכלם, הלא פטור בממאנת גם אם אכל מן הקרן שלא כדין, ולא דוקא 'פירות'].

ובאיילונית, אף על פי שמקח טעות הוא, פטור מליתן לה הפירות שאכל, מפני שמחלה לו על הפירות בכך שראתה אותו אוכל פירות ושתקה. ואף אם נאמר שמחילה בטעות אינה מחילה — כאן מחילתה מחילה, כי נוח לה שיצא עליה שם אישות, כלומר שיחשיבוה כאשתו.

'רב תני, קטנה יוצאה בגט אין לה כתובה' — ואפילו לדברי רבי מאיר שאסור לשהות עם אשתו ללא כתובה, נראה שבקטנה לא חששו בזה. (אילת השחר)

דף קא

'זאי דליתנהו, אידי ואידי לא שקלא' — רש"י פירש (וכן נקטו התוס'): אפילו נכסי מלוג שבלאם בלא רשות [שהרי רב כהנא נקט שהגלימה היא קרן ולא פירות], אינו חייב לה, שיכול לומר אין לי להחזירם עד שאגרשנה, שמא תמות בחיי ואירשנה.
והר"ן כתב שזהו דבר תימה גדול, הלא הוציאם שלא ברשות והיאך יכול לומר שלא יחזירם. ולפיכך